

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

เรื่อง ขอรื้อปัญหาเกี่ยวกับผลของคำชี้ขาดข้อพิพาทของอนุญาโตตุลาการ

สำนักงานประมาณ ได้มีหนังสือที่ นร ๐๔๐๗/๑๒๕๔๓ ลงวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๔๔ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สรุปความได้ว่า กรมอาชีวศึกษาได้ขอให้สำนักงานประมาณพิจารณา เงินชดเชยค่างานสิ่งก่อสร้าง (ค่า K) ให้กับห้างหุ้นส่วนจำกัด เกรียงไกรวิศวกรรมภาพสีนู้ ผู้รับจ้างก่อสร้างวิทยาลัยการอาชีพห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามสัญญาจ้างเลขที่ ๐๑๐/๒๕๔๐ ลงวันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๔๐ จำนวนเงิน ๑,๘๘๑,๔๓๑.๗๑ บาท (หนึ่งล้านแปดแสนแปดหมื่นหนึ่งพันสี่ร้อยสามสิบเอ็ดบาทเจ็ดสิบเอ็ดสตางค์) ซึ่งกรณีดังกล่าวสำนักงานประมาณได้พิจารณาตามเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ของการนำสัญญาแบบปรับราคาได้มาใช้ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๓๒ ตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๒๐๓/ว ๑๐๙ ลงวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๓๒ แล้ว จึงได้วินิจฉัยว่า แม้ว่าในเอกสารการประกวดราคาจะระบุเงื่อนไข หลักเกณฑ์ สูตรและวิธีการคำนวณไว้ก็ตาม แต่ในข้อ ๒ ของสัญญาจ้างไม่ได้ระบุเงื่อนไขการปรับราคาได้ไว้อย่างชัดเจน จึงไม่อาจถือได้ว่าสัญญา ดังกล่าวเป็นสัญญาแบบปรับราคาได้ ดังนั้น ห้างหุ้นส่วนจำกัด เกรียงไกรวิศวกรรมภาพสีนู้ จึงไม่สามารถขอรับเงินชดเชยค่างานสิ่งก่อสร้างได้ แต่ต่อมาห้างหุ้นส่วนจำกัด เกรียงไกรวิศวกรรมภาพสีนู้ ได้เสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการเพื่อให้วินิจฉัยชี้ขาดตามข้อ ๑๙ ของสัญญาจ้าง ซึ่งอนุญาโตตุลาการได้มีคำวินิจฉัยชี้ขาดว่าสัญญาพิพาทเป็นสัญญาแบบปรับราคาได้ โดยพิจารณาจากเจตนาของคู่สัญญาว่า คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายมีความประสงค์จะให้สัญญาจ้างดังกล่าวเป็นสัญญาแบบปรับราคาได้ แม้จะไม่ได้ระบุไว้อย่างแจ้งชัดในสัญญาจ้างก็ตาม ก็หาจะมีผลลบล้างเจตนาอันแท้จริงได้นอกจากนี้ อนุญาโตตุลาการยังได้วินิจฉัยให้กรมอาชีวศึกษาจ่ายเงินชดเชยค่างานสิ่งก่อสร้างให้กับห้างหุ้นส่วนจำกัด เกรียงไกรวิศวกรรมภาพสีนู้ เต็มจำนวนพร้อมดอกเบี้ยร้อยละ ๗.๕ ต่อปี ดังนั้น กรมอาชีวศึกษาจึงขอให้สำนักงานประมาณพิจารณาจ่ายเงินชดเชยดังกล่าวให้กับห้างหุ้นส่วนจำกัด เกรียงไกรวิศวกรรมภาพสีนู้ ด้วย ต่อมา สำนักงานประมาณได้มีหนังสือ ที่ นร ๐๔๐๗/๑๘๕๔๔ ลงวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๔๔ สรุปข้อหารือในปัญหาเรื่องนี้ ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง การที่อนุญาโตตุลาการได้วินิจฉัยข้อพิพาทกรณีนอกเหนือจากที่ระบุไว้ในสัญญาจ้างจะสามารถกระทำได้ภายในขอบเขตอำนาจการวินิจฉัยตามข้อกฎหมายได้หรือไม่

ประเด็นที่สอง การวินิจฉัยของอนุญาโตตุลาการที่ชี้ขาดให้คู่กรณีต้องชำระเงินให้แก่ผู้เสนอข้อพิพาทจำนวน ๑,๘๘๑,๔๓๑.๗๑ บาท พร้อมด้วยอัตราดอกเบี้ยร้อยละ ๗.๕ ต่อปี

ส่งพร้อมหนังสือที่ นร ๐๖๐๑/๐๗๙๔ ลงวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๔๔ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามีถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

เป็นการวินิจฉัยที่ขัดกับเงื่อนไข หลักเกณฑ์ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๓๒ ตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๒๐๓/ว ๑๐๙ รวมทั้งการที่มติคณะรัฐมนตรีฉบับนี้กำหนดให้การพิจารณาวินิจฉัยของสำนักงานงบประมาณเป็นที่สิ้นสุดหรือไม่

ประเด็นที่สาม การวินิจฉัยชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการในกรณีดังกล่าว จะมีผลผูกพันให้สำนักงานงบประมาณต้องปฏิบัติตามผลการวินิจฉัยของอนุญาโตตุลาการหรือไม่ อย่างไร

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๖) ได้พิจารณาข้อหารื้อดังกล่าว โดยมีผู้แทนสำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักงานงบประมาณ) และผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ (กรมอาชีวศึกษาและวิทยาลัยการอาชีพห้วยผึ้ง) เป็นผู้ชี้แจงรายละเอียดข้อเท็จจริงแล้ว มีความเห็นว่า ประเด็นที่สำนักงานงบประมาณหารือมาทั้ง ๓ ประเด็น นั้น เป็นประเด็นที่มีความเกี่ยวเนื่องกัน ซึ่งอาจให้ความเห็นรวมกันไปได้ ดังนี้

โดยที่บทบัญญัติในมาตรา ๕^๑ แห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ๒๕๓๐ กำหนดนิยามความหมายของสัญญาอนุญาโตตุลาการไว้ว่า สัญญาอนุญาโตตุลาการ หมายถึง สัญญาหรือข้อตกลงในสัญญาที่คู่กรณีตกลงเสนอข้อพิพาททางแพ่งที่เกิดขึ้นแล้ว หรือที่จะเกิดขึ้นในอนาคตให้อนุญาโตตุลาการชี้ขาด ฯลฯ ซึ่งเมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า กรมอาชีวศึกษากับห้างหุ้นส่วนจำกัด เกรียงไกรวิศวกรรมภาพสีนรุ ได้ตกลงกันไว้แล้วในสัญญาข้อ ๑๙^๒ว่าจะระงับข้อพิพาทโดยวิธีการอนุญาโตตุลาการ ดังนั้น เมื่อมีการเสนอข้อพิพาทให้อนุญาโตตุลาการวินิจฉัยชี้ขาด และอนุญาโตตุลาการมีคำชี้ขาดให้กรมอาชีวศึกษาจ่ายเงินชดเชยค่าสิ่งก่อสร้าง (ค่า K) ให้กับห้างหุ้นส่วนจำกัด เกรียงไกรวิศวกรรมภาพสีนรุ อีกทั้งข้อเท็จจริงมิได้ปรากฏว่า อนุญาโตตุลาการได้ดำเนินการพิจารณาไปโดยไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติมาตรา ๑๗^๓แห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการฯ และข้อบังคับอนุญาโตตุลาการ ของสถาบันอนุญาโตตุลาการ ซึ่งใช้บังคับโดยผลของสัญญา ข้อ ๑๙. ๒ ดังนั้น คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการดังกล่าวจึงมีผลผูกพันคู่กรณีตามที่ระบุไว้ในสัญญาข้อ ๑๙.๔^๔ และตามมาตรา ๒๒^๕ แห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการฯ

^๑ มาตรา ๕ สัญญาอนุญาโตตุลาการหมายถึง สัญญาหรือข้อตกลงในสัญญาที่คู่กรณีตกลงเสนอข้อพิพาททางแพ่งที่เกิดขึ้นแล้วหรือที่จะเกิดขึ้นในอนาคตให้อนุญาโตตุลาการชี้ขาด ไม่ว่าจะมีการกำหนดตัวผู้ซึ่งจะเป็นอนุญาโตตุลาการไว้หรือไม่ก็ตาม

^๒ มาตรา ๑๗ ก่อนจะทำคำชี้ขาด ให้อนุญาโตตุลาการฟังคู่กรณีและมีอำนาจทำการไต่สวนตามที่เห็นสมควรในข้อพิพาทที่เสนอมานั้น

ฯลฯ

ฯลฯ

^๓ ข้อ ๑๙.๔ คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการหรือของอนุญาโตตุลาการผู้ชี้ขาดแล้วแต่กรณีให้ถือเป็นที่สุดผูกพันคู่สัญญา

^๔ มาตรา ๒๒ ภายใต้อำนาจมาตรา ๒๓ และสัญญาอนุญาโตตุลาการ คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการหรือผู้ชี้ขาดให้เป็นที่สุดและผูกพันคู่กรณีเมื่อได้มีการส่งสำเนาคำชี้ขาดนั้นถึงคู่กรณีตามมาตรา ๒๑ วรรคสี่แล้ว

ฯลฯ

ฯลฯ

เกี่ยวกับผลผูกพันของคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการนั้น บทบัญญัติในมาตรา ๒๒^๕ แห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการฯ ได้บัญญัติว่า คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการหรือผู้ชี้ขาดให้เป็นที่สุดและผูกพันคู่กรณี ซึ่งเมื่อพิจารณาบทบัญญัตินี้ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า กฎหมายกำหนดให้คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการมีผลผูกพันเฉพาะคู่กรณีเท่านั้น และกรณีเป็นที่สิ้นสุดไม่มีการโต้แย้งได้ในชั้นอนุญาโตตุลาการต่อไป เมื่อสำนักงบประมาณมิได้เป็นคู่กรณีภายใต้ข้อกำหนดแห่งสัญญาอนุญาโตตุลาการ คำวินิจฉัยชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการจึงไม่มีผลผูกพันสำนักงบประมาณ และเมื่ออนุญาโตตุลาการมีคำชี้ขาดแล้ว คำชี้ขาดดังกล่าวจะมีผลผูกพันคู่กรณีให้ต้องปฏิบัติตาม ในกรณีนี้ไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่า กรมอาชีวศึกษาซึ่งเป็นคู่กรณีได้ปฏิบัติหรือจะปฏิบัติตามคำชี้ขาดนั้นหรือไม่ หากกรมอาชีวศึกษาไม่ปฏิบัติตามคำชี้ขาดนั้น ห้างหุ้นส่วนจำกัดเกรียงไกรวิศวกรรมภาพสีนรุ อายยืนคำร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจภายในกำหนดเวลา ๑ ปี นับแต่วันที่ได้ส่งสำเนาคำชี้ขาดถึงคู่กรณี เพื่อให้ศาลมีคำพิพากษาตามคำชี้ขาดนั้นได้ตามมาตรา ๒๓^๖ [๖] ซึ่งในกรณีที่มีการนำคดีขึ้นสู่ศาล ศาลจะมีอำนาจตามมาตรา ๒๔^๗ แห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการฯ ในการพิจารณาว่า คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการนั้นชอบด้วยกฎหมายที่ใช้บังคับแก้ข้อพิพาทนั้น หรือเป็นคำชี้ขาดที่เกิดจากการกระทำหรือวิธีการอันมิชอบ หรือมิได้อยู่ในขอบเขตแห่งสัญญาอนุญาโตตุลาการที่มีผลผูกพันตามกฎหมายหรือไม่ และศาลมีอำนาจในการทำคำสั่งบังคับตามคำชี้ขาดหรือปฏิเสธไม่รับบังคับตามคำชี้ขาดนั้นได้ ดังนั้น หากคู่กรณีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะมีข้อโต้แย้งในประเด็นดังกล่าวประเด็นหนึ่งประเด็นใดก็ชอบที่จะแถลงต่อศาลได้ ซึ่งศาลจะได้พิจารณาวินิจฉัยต่อไป

(ลงชื่อ) ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์

(นายชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สิงหาคม ๒๕๕๔

^๕ โปรดดูเชิงอรรถที่ ๔, ข้างต้น

^๖ มาตรา ๒๓ ในกรณีที่คู่กรณีฝ่ายใดไม่ยอมปฏิบัติตามคำชี้ขาดห้ามมิให้บังคับตามคำชี้ขาดนั้น เว้นแต่คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งจะไต่ยื่นคำขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจและศาลได้มีคำพิพากษาตามคำชี้ขาดนั้น คำร้องขอนี้ให้ยื่นภายในกำหนดเวลาหนึ่งปี นับแต่วันที่ได้ส่งสำเนาคำชี้ขาดถึงคู่กรณีตามมาตรา ๒๑ วรรคสี่แล้ว

ฯลฯ

ฯลฯ

^๗ มาตรา ๒๔ ในกรณีที่ศาลเห็นว่าคำชี้ขาดใดไม่ชอบด้วยกฎหมายที่ใช้บังคับแก้ข้อพิพาทนั้น หรือเป็นคำชี้ขาดที่เกิดจากการกระทำ หรือวิธีการอันมิชอบอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือมิได้อยู่ในขอบเขตแห่งสัญญาอนุญาโตตุลาการที่มีผลผูกพันตามกฎหมายหรือคำขอของคู่กรณี ให้ศาลมีอำนาจทำคำสั่งปฏิเสธไม่รับบังคับตามคำชี้ขาดนั้น

ฯลฯ

ฯลฯ